

УДК 004.8

ОСНОВНІ ЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Азаренков В.І., доцент, кафедра САІТ НТУ«ХПІ»
Криклива К.О., студентка, кафедра САІТ НТУ«ХПІ»

***Анотація.** Досліджено етичні проблеми, пов'язані з застосуванням штучного інтелекту в різних сферах діяльності людини. Розглянуті позитивні та негативні сторони процесу впровадження ШІ, та пов'язані з цим моральні проблеми.*

***Ключові слова:** ЕТИКА, МОРАЛЬ, ІТ, ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ, АІ, ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ СИСТЕМИ.*

Етика в сфері інформаційних технологій охоплює широкий спектр цінностей, від інтегритету та справедливості до поваги в приватній сфері та прав на інтелектуальну власність. Вона акцентує на важливості прозорості у обробці даних та відповідального підходу до розробки та використання технологій.

Етика штучного інтелекту може бути розглянута як набір принципів, які визначають, яким чином штучний інтелект повинен діяти та яким не повинен. Ці принципи зазвичай орієнтовані на безпеку, справедливість і гуманістичні цінності, на захист прав користувачів і запобігання можливим зловживанням у сфері інформаційних технологій [1].

Штучний інтелект (АІ) безперечно відкриває безліч можливостей для суспільства у різних сферах. Наприклад, автоматизація – це, з одного боку, зменшення обсягів важкої фізичної праці та делегування рутинних функцій машинам. З іншого, вона створює технологічне безробіття [2]. Таким чином, разом з можливостями з'являються й серйозні етичні питання, які потребують уважного розгляду та розв'язання [3]. В цій статті ми дослідимо деякі з основних етичних проблем, пов'язаних зі штучним інтелектом, і розглянемо можливі шляхи їх вирішення.

Прозорість та обліковість. Однією з найважливіших аспектів штучного інтелекту є прозорість його рішень та обліковість процесу, за яким вони приймаються. У багатьох випадках, особливо в глибокому навчанні та нейронних мережах, алгоритми працюють як чорні скриньки, де важко розуміти, як саме вони прийшли до певного висновку. Це ставить під сумнів довіру до їхніх рішень, особливо коли вони впливають на життя людей, наприклад, у сферах юстиції та медицини [2]. Забезпечення прозорості та обліковості алгоритмів є ключовим завданням для етичного застосування штучного інтелекту.

Проблеми приватності та безпеки даних. Ще однією з важливих етичних проблем є приватність та безпека даних. Збір, зберігання та обробка великих обсягів особистої інформації може вести до порушень приватності та може бути використана для маніпуляції або шкідливих цілей. Наприклад, алгоритми машинного навчання, які аналізують особисті дані користувачів для рекламних цілей, можуть створювати фільтрувальні, які обмежують доступ користувачів до різноманітності інформації та поглиблюють їхні погляди. Забезпечення конфіденційності та захисту особистої інформації вимагає розробки суворих стандартів і правових рамок.

Питання відповідальності та прийняття рішень. Наступною проблемою, на яку слід звернути увагу є питання відповідальності за рішення, прийняті системами штучного інтелекту. У випадках, коли алгоритми виконують дії, які мають серйозні

наслідки для людей або суспільства в цілому, важливо визначити, хто несе відповідальність за ці дії. Наприклад, у випадках безпілотних автомобілів, які приймають рішення на дорозі, виникає питання, чи несе відповідальність виробник автомобіля, розробник програмного забезпечення або користувач, який використовує систему.

Питання рівності та справедливості. Штучний інтелект може підсилити нерівність у суспільстві, якщо він не враховує різноманітність та особливості різних груп. Наприклад, алгоритми розпізнавання обличчя можуть бути менш ефективними для розпізнавання обличчя людей з певним кольором шкіри або етнічним походженням. Такі системи можуть призводити до дискримінації та порушень прав людини. Щоб уникнути цього, необхідно враховувати принципи рівності та справедливості при розробці та застосуванні алгоритмів штучного інтелекту [3].

Моральні проблеми в інтелектуальних системах. Існує також широкий спектр моральних проблем, пов'язаних зі штучним інтелектом. Наприклад, як системи штучного інтелекту повинні вирішувати моральні дилеми в екстремальних ситуаціях? Чи повинні вони дотримуватися загально прийнятих моральних норм? Ці питання важливі для розуміння того, як штучний інтелект може впливати на моральні цінності суспільства та індивідуальні переконання.

Отже, штучний інтелект надає безліч можливостей для розвитку технологій та суспільства в цілому. Проте, його застосування пов'язане з низкою етичних проблем, які потребують уважного розгляду та вирішення. Автоматизація завдань, раніше виконуваних людьми, може призвести до масового безробіття та загострення проблем соціальної нерівності, якщо не буде прийнято відповідних заходів щодо перепідготовки та підтримки працівників. Застосування ШІ у військовій сфері може породжувати серйозні моральні проблеми, зокрема щодо відповідальності за втрати людських життів та можливості здійснення атак без прямого контролю людини. Забезпечення прозорості, приватності та безпеки даних, визначення відповідальності за рішення, уникнення дискримінації та врахування моральних проблем – це лише деякі з аспектів, які потрібно враховувати при розвитку та використанні штучного інтелекту. Таким чином, етика в інформаційно-технологічній галузі стає не лише доповненням до технології, але й фундаментальним аспектом, що визначає майбутнє технологічного розвитку. Тільки шляхом ретельного обговорення цих питань ми зможемо створити суспільно прийнятні та етичні стандарти для розвитку штучного інтелекту.

Література.

1. Балик, А. (2023). Етика в IT-сфері. <https://lemon.school/blog/etyka-v-it-sferi>.
2. Федоров, А. (2021) Перегони технологій та нова етика. <https://chas.news/future/peregoni-tehnologii-ta-nova-etika>.
3. ForkLog UA. (2023). Темна ера ШІ: чому етика штучного інтелекту є важливою. <https://forklog.com.ua/exclusive/temna-era-shi-chomu-etyka-shtuchnogo-intelektu-ye-vazhlyvoyu>.